

Kansliavdelningen

SOCIALTJÄNSTFÖRVALTNINGEN

Handläggare: Lisbeth Westerlund
Tfn: 08-508 25 016

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2005-06-02

SOCIALTJÄNSTNÄMNDEN

2005-06-14
DNR 106-335/2005

Till
Socialtjänstnämnden

Underlag till handlingsplan för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet i befolkningen

Svar på remiss från Statens Folkhälsoinstitut och Livsmedelsverket
(1 bilaga)

Förslag till beslut

1. Socialtjänstnämnden hänvisar till tjänsteutlåtandet som svar på remissen.
2. Tjänsteutlåtandet överlämnas till kommunstyrelsen.

Eddie Friberg

Sammanfattning

Regeringen har givit Livsmedelsverket och Statens folkhälsoinstitut i uppdrag att ta fram ett underlag till en handlingsplan för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet i befolkningen.

Förvaltningen anser att det finns en bred enighet i samhället om vikten av goda matvanor och fysisk aktivitet för att skapa förutsättningar för en god hälsa. Ansvaret för hur man lever ligger emellertid i huvudsak hos den enskilde – och bör även fortsättningsvis göra det. På nationell nivå har övergripande mål för folkhälsoarbetet slagits fast, samhälleliga förutsättningar ska skapas för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Kommunerna kan med utgångspunkt från dessa mål utforma ett lokalt folkhälsoarbete. De föreslagna insatserna i underlaget till handlingsprogrammet för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet i befolkningen är väl förenliga med det förslag som läggs fram till socialtjänstnämnden den 14 juni att ett förslag till ett folkhälsoprogram i staden ska tas fram.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialtjänstnämnden för yttrande överlämnat Underlag till handlingsplan för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet i befolkningen från Enheten för folkhälsa på Socialdepartementet. Sammanfattning av förslaget finns bilagt tjänsteutlåtandet. Remisstiden går ut den 20 juni 2005.

Regeringen gav den 6 november 2003 Livsmedelsverket och Statens folkhälsoinstitut i uppdrag att ta fram ett underlag till en handlingsplan för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet i befolkningen. Underlaget överlämnades till regeringen i februari 2005.

Ärendet har även remitterats till konsumentnämnden, stadsbyggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, utbildningsnämnden, gatu- och fastighetsnämnden, idrottsnämnden, stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Skärholmen och Skarpnäck samt stadsledningskontoret.

Detta tjänsteutlåtande har utarbetats inom kansliavdelningen i samarbete med kundorienterade verksamheter.

Remissen i sammanfattning

Matvanor och fysisk inaktivitet bidrar till ökad dödlighet och flera vanligt förekommande sjukdomar. Världshälsoorganisationen (WHO) bedömer att 80 procent av hjärt-kärlsjukdom, 90 procent av diabetes typ 2 och 30 procent av all cancer kan förebyggas genom bra matvanor, tillräckligt med fysisk aktivitet och rökstopp. Ett för högt energiintag och fysisk inaktivitet är också de direkta orsakerna till den ökade förekomsten av övervikt och fetma.

Den tekniska utvecklingen och en ökande global livsmedelsproduktion i kombination med ekonomisk tillväxt har varit positiv för hälsoutvecklingen, men dessa faktorer har också bidragit till minskad fysisk aktivitet och förändrade matvanor.

En kartläggning av kommunernas folkhälsoarbete visade att av totalt 290 kommuner hade 26 åtgärdsprogram för fysisk aktivitet och endast 13 hade program för goda matvanor. Detta visar på ett stort behov av att utveckla arbetet med goda matvanor och ökad fysisk aktivitet i det kommunala folkhälsoarbetet.

Underlaget till handlingsplan innehåller totalt 79 olika förslag på insatser. För varje insats finns en aktör angiven. Ofta anges att insatsen ska utföras i samarbete eller samråd med andra angivna aktörer. Kostnad finns angiven för statliga aktörer när insatsen kräver statliga pengar utöver berörd myndighets ordinarie budget. Kostnader för kommuner och landsting är inte angivna. Flera av dessa insatser kräver dock tillskott av resurser för att kunna genomföras.

Av de 79 insatserna har 50 regering eller statlig myndighet som huvudaktör, medan 14 har kommuner, 7 landsting, 4 föreningar, 2 universitet/högskolor och 2 länsstyrelser. 11 olika myndigheter står som huvudaktör.

Insatser som främjar skapandet av stödande miljöer för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet för barn och ungdomar föreslås prioriteras i ett första skede, liksom forskningen kring detta. För att genomföra en handlingsplan måste dessutom insatser som rör samordning och uppföljning av insatser och mål prioriteras. Insatserna berör många områden i samhället och insatser inom olika politikområden förstärker varandra.

Förvaltningens synpunkter

Det finns en bred enighet i samhället om vikten av goda matvanor och fysisk aktivitet för att skapa förutsättningar för en god hälsa. Ansvar för hur man lever ligger emellertid i huvudsak hos den enskilde – och bör även fortsättningsvis göra det. På nationell nivå har övergripande mål för folkhälsoarbetet slagits fast, samhällseliga förutsättningar ska skapas för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Kommunerna kan med utgångspunkt från dessa mål utforma ett lokalt folkhälsoarbete.

Socialtjänstnämnden gav i maj 2004 förvaltningen i uppdrag att bereda en skrivelse om ett folkhälsoprogram. Ett tjänsteutlåtande med förslag till ett folkhälsoprogram för Stockholms stad föreläggs nämnden den 14 juni 2005. I tjänsteutlåtandet konstateras att staden saknar en övergripande strategi för folkhälsoarbete. Det finns inget övergripande program eller uttalat ansvar för folkhälsofrågorna. Kommunfullmäktige föreslås lägga fast grunderna för ett långsiktigt folkhälsoarbete. De föreslagna insatserna i underlaget till handlingsprogrammet för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet i befolkningen är väl förenliga med förslaget att ta fram ett folkhälsoprogram i staden.

Förvaltningen vill emellertid framhålla att mycket av det som föreslås i underlaget till handlingsprogram redan görs. Däremot finns inte det arbete som utförs exempelvis på institutioner med att laga god och näringsriktig mat eller anordna fysiska aktiviteter, dokumenterat i ett program. Det ingår helt självklart i den dagliga verksamheten och skapar förutsättningar för förbättrad hälsa och välbefinnande för de personer som vårdas där. Att dokumentera detta arbete i ett program kan synliggöra arbetet och öka dess status. Vid upphandlingar av lagad mat till institutioner ingår kvalitetskrav på maten i förfrågningsunderlaget.

Ytterligare ett exempel på insatser som redan görs är att många förvaltningar inom staden bedriver ett aktivt friskvårdsarbete. Personal erbjuder friskvårdsaktiviteter och subventioner vid deltagande i olika motionsformer. Det finns ofta även möjlighet att i viss utsträckning bedriva friskvårdsaktiviteter på betald arbetstid. Medvetenheten om att fysiska aktiviteter förebygger ohälsa är hög.

Förvaltningen menar att det är viktigt att folkhälsoarbete bedrivs som erbjudanden, inte som föreskrifter. Det är stor skillnad på att få information om vad som är nyttigt för hälsan och själv kunna ta ställning till om man vill förändra sina vanor eller om informationen ges i form av pekpinningar om att leva ett sundare liv. Då intresset för en god hälsa är så stort i samhället bör det finnas goda förutsättningar att få ett bra genomslag för de föreslagna insatserna i underlaget till handlingsprogrammet för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet i befolkningen.

Bilaga

Sammanfattning från Underlag till handlingsplan för goda matvanor och ökad fysisk aktivitet i befolkningen